

Leden Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum 09-05-2023
Briefnummer 595.310/ST   Onderwerp: Basisvaardigheden
Inlichtingen 0630231690

Geachte voorzitter en leden van de vaste Kamercommissie OCW,

Woensdag 17 mei vindt het rondetafelgesprek 'Bewezen effectieve methoden basisvaardigheden' plaats. Aangezien ons is medegedeeld dat wij niet kunnen deelnemen aan dit gesprek, ontvangt u bij deze onze schriftelijke inbreng.

Wetenschappelijke kennis is niet geschikt als sturingsmechanisme

We constateren dat er beleidsmatig een grote nadruk ligt op de inzet van wetenschappelijke kennis en -interventies en dat de overheid hiermee probeert te sturen op onderwijskwaliteit. Dit zagen we al in Nationaal Programma Onderwijs (NPO) met 'de menukaart' en zien we nu bij de subsidieregelingen in het kader van het Masterplan Basisvaardigheden. Wij vinden deze zienswijze en sturingswijze te beperkt en vinden het daarom een zorgelijke ontwikkeling. We zien hierbij namelijk dat er geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen *evidence based* werken (dat in het verleden terecht is bekritiseerd) en *research informed* werken. We zien een top-down benadering vanuit het beeld van 'knowledge-for-practice'¹ waarin de kennis en professionaliteit van de leraar niet voldoende wordt erkend en waarbij de praktijkcontext niet wordt meegenomen (Cochran-Smith & Lytle, 1999). Het is namelijk de leraar die samen met collega's vormgeeft aan onderwijs en vanuit zijn of haar professionele houding beredeneerde keuzes maakt afgestemd op (een groep) leerlingen, in een gegeven context. Oftewel vakmanschap waarin de leraar gebruik maakt van kennis uit praktijk en wetenschap (*research informed* werken). Onderwijskwaliteit is alleen indirect te beïnvloeden door wetenschappelijke kennis, en daarom niet geschikt als sturingsmechanisme. Onderzoek kan leraren helpen om in hun context goede beslissingen te nemen; het kan niet dicteren wat leraren moeten doen.

Autonomie van de leraar in het geding

Volgens de Wet Beroep Leraar hebben leraren zeggenschap over vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Door overheidssturing op het werken met effectieve methoden staat deze autonomie van de leraar onder druk. Schoolbesturen worden geacht zich te verantwoorden en sturen daarmee eveneens op de inzet van deze methoden en interventies, wat de leraar beperkt in zijn autonomie. Een geschikt alternatief is horizontale sturing, waarbij (expert)leraren elkaar helpen hun onderwijs beter vorm te geven. Dit vereist vakmanschap.

Waardeer en faciliteer de ontwikkeling van vakmanschap

In het onlangs uitgebrachte boek 'Het lerarentekort, een pleidooi voor vakmanschap' beschrijft Jacquélien Bulterman hoe de ontkenning van het vakmanschap het vak van leraar

onaantrekkelijk heeft gemaakt. Dit herkennen wij; het beroep van leraar is uitgekleed en versmald tot uitvoerder van methodes en interventies, van kennis die door anderen is ontwikkeld. Leraren horen echter architect te zijn van hun onderwijs dat zij dagelijks vormgeven, op basis van een kruisbestuiving van praktijkkennis én kennis uit wetenschap. Praktijkkennis komt tot stand en tot uiting in dialoog tussen leraren. Bevorder daarom dat leraren van elkaar leren in relatie tot onderzoek en benut de brugfunctie die lerarenopleidingen daarbij kunnen vervullen.

Maak de professionele dialoog zichtbaar

Als deelproject binnen de landelijke NPO Kenniscommunity heeft een werkgroep van AOb leden (leraren en lerarenopleiders) zich gebogen over de vraag hoe de positie van vakmanschap in de context van *research informed* werken versterkt kan worden. De

conclusie: maak via de professionele dialoog zichtbaar hoe leraren kennis delen in relatie tot bevindingen uit onderzoek. Vervlecht hierbij didactische kennis en pedagogisch kennis met de vakkennis. Vang deze dialogen in beeld en geluid en verspreid het op een landelijk online platform zodat anderen leraren kunnen leren van de inhoud van deze gesprekken.

De eerste resultaten (beeldfragmenten) komen in juni beschikbaar op de website van de NPO Kenniscommunity. We voeren nu gesprekken binnen de NPO kenniscommunity om hieraan een goed vervolg te kunnen geven.

Tot slot willen we benadrukken dat dit onderwerp om een langere en genuanceerdere dialoog vraagt en we daartoe uiteraard bereid zijn.

Met vriendelijke groet,

AOb werkgroep kenniscommunity,

Jelmer Evers, Per-Ivar Kloen, Daniel Ponsen, Gisbert van Ginkel, Walter Kamphuis, Koen Steeman en Renske Vissers

---

ⁱ Cochran-Smith, M., & Lytle, S. (1999). Relationships of knowledge and practice: Teacher learning in communities. *Review of Research in Education*, 24(1), 249 – 305.

<https://doi.org/10.3102/0091732X024001249>